

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 3. Utrùm Deus in aliquo medio ratione priùs cognito, cognoscat
creaturas existentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

& ita in Deo cognitio omnipotentiae non magis necessaria est, quam cognitio possibilium. Intellectus igitur non habet fundamentum in maiori necessitate concipiendi cognitionem omnipotentiae prius inesse Deo, quam cognitionem possibilium. Ergo, &c.

Porro nulla ex his prioritatibus requiritur, ut essentia divina cognita, sit Deo medium cognoscendi possibilium. Ad hoc enim sufficit, ut essentia divina cognoscatur à Deo prius ratione ex parte objecti, quam possibilium; hoc est, ut essentia divina & possibilium ita à Deo cognoscantur per aliquam cognitionem, ut unum, nempe essentia divina, sit immediatius conjunctum intellectui divino, quam alia, nempe possibilium, ita ut essentia divina per se immediatè & directè, possibilium verò mediatè tantum, indirectè, & per essentiam divinam attingantur ab intellectu divino. Nam tunc essentia divina, ut cognita, est verè intellectui divino ratio & medium cognoscendi possibilium per eandem illam indivisibiliter cognitionem, qua ipsa cognoscitur, & intellectus noster cum fundamento in re concipit essentiam divinam, ut cognitam, per modum causae realis, realiter determinantis intellectum divinum ad cognoscenda possibilium. Quod est, essentiam divinam cognosci prius ratione ex parte objecti ab intellectu divino, quam possibilium.

ARTICULUS III.

Utrum Deus in aliquo medio ratione prius cognoscatur creaturas existentes.

RESPONSIO.

Deus in se ipso, ut objecto ratione prius cognito, cognoscit omnes creaturas existentes.

Prob. 1. ex S. Dionysio lib. de divinis Nom. c. 7. Neque autem, inquit, ea quae sunt, ex his quae sunt, discens, noscitur divina mens, sed ex se & in se per causam rerum omnium, cognitionem, scientiam, essentiam, quae anticipatam & ante comprehensam habet, non quod per speciem singula consideret, sed quod uno causa complexu omnia sciat ... se ipsam ergo cognoscens divina sapientia, novit omnia. Quibus verbis Deum in se ipso, ut medio cognito, omnia existentia cognoscere, tam clarè docet, ut nullum tergiversationi locum relinquat. Unde quod aliqui conantur, illum interpretari de cognitione non aliunde accepta, seu de cognitione planè independente à rebus cognitis, non satis verendum est.

Prob. 2. ex S. Augustino, de cuius mente dubitari non potest. Nam 1. pluribus locis disertè asserit Angelos videre creaturas existentes in Verbo, ut objecto cognito. Sic v.g. lib. 4. de Gen. ad litt. c. 24. de Angelis loquens, ait: Proculdubio universam creaturam, in qua ipsi sunt principaliter conditi, in ipso Verbo Dei prius noverunt, in quo sunt omnium, etiam quae temporaliter facta sunt, aeternae rationes, tanquam in eo per quod facta sunt omnia: ac deinde in ipsa creatura, quam sic noverunt, tanquam infra despicientes, eamque referentes ad illius laudem, in cuius incommutabili veritate rationes, secundum quas facta est, principaliter vident. Ecce S. Doctor duplicem in Angelis rerum à Deo creatarum cognitionem disertè agnoscit: unam minùs perfectam, qua cognoscunt res creatas in se ipsis per proprias species creatas; & alteram perfectiorem, qua cognoscunt illas in rationibus illarum existentibus in Verbo, principaliter cognitis. Quod etiam expresse docet lib. 11. de Civ. c. 29. ubi de rebus à Deo conditis sermonem habens dicit: *Omnia haec aliter in Verbo Dei cognoscuntur ab Angelis, ubi habent causas rationesque suas, id est, secundum quas facta sunt, incommutabiliter permanentes, aliter in se ipsis, illic clariore, hic obscuriore cognitione.* At si Angeli vident creaturas existentes in illarum exemplaribus, in mente divina existentibus, & ratione prius per modum principalis objecti cognitis; quanto magis Deus ipse, cum haec exem-

plaria perfectè & comprehensivè cognoscat, quod non possunt Angeli?

2. S. Augustinus directè asserit Deum res à se conditas videre in illarum rationibus, quas habet incommutabiliter apud se, tanquam in speculo prius viso, ut patet v.g. ex lib. 6. de Trin. cap. 10. ubi postquam dixit Verbum divinum esse artem quandam omnipotentis atque sapientis Dei, plenam incommutabilibus & viventibus rationibus rerum omnium creabilium, addit post pauca, ibi, nempe in arte illa Deum omnia posse, quae fecit per ipsam. Quod autem S. Doctor de noticia rerum existentium non solum quia possibilium, sed etiam quia existentium loquatur, satis clarum est, ut probatione non indigeat, & tamen adhuc ostenditur. Lib. enim 11. de Civ. postquam c. 10. dixit Deum, antequam creaturas conderet, eas cognovisse in invisibilibus atque incommutabilibus illarum rationibus, quae sunt in immensis atque infinitis thesauris rerum intelligibilium, quos habet divina sapientia; quod saltem intelligi debet de cognitione creaturarum, ut possibilium; c. 21. loquens de creaturis à se conditis, quae talibus, sic ait: *Ibi ergo vidit bonum esse, quod fecit, ubi bonum esse vidit, ut faceret.* Igitur ex S. Doctore Deus ibi vidit creaturarum à se conditarum bonitatem in esse actuali & exercito, ubi vidit eam in esse possibili & intelligibili. Sed sic vidit eam in illarum rationibus, quas habuit incommutabiliter ab aeterno in immensis atque infinitis thesauris rerum intelligibilium, in divina sapientia reconditis. Ergo, &c.

Denique quod Deus omnia praeterita, praesentia, & futura, omnino incommutabiliter videat, & stabili ac sempiterna praesentia comprehendat, sic ut ejus scientia trium temporum, praesentis videlicet, & praeteriti, vel futuri varietate minimè mutetur, & in ejus incorporeo contuitu simul adsint cuncta, quae novit, probat S. Doctor ex eo, quod Deus omnia, non solum possibilium, sed etiam aliquando existentia videat in rerum ipsarum rationibus seu ideis quas habet in mente sua. Patet ex lib. 6. de Trin. c. 10. ubi postquam dixit, quod in Verbo divino sit ars quaedam omnipotentis atque sapientis Dei, plena omnium rationum viventium incommutabilium, ubi novit omnia, quae fecit per artem illam, statim subdit: *Et ideo cum decedant & succedant tempora, non decedit aliquid, vel succedit scientie Dei.* Et rectè quidem sic loquitur. Nam ut ipse ait lib. 83. quaest. q. 46. idearum illarum, quas habet intellectus divinus apud se, in divina scilicet essentia, sibi per summam identitatem conjuncta, sunt forma quaedam, vel rationes rerum, stabiles atque incommutabiles, quae ipsae formatae non sunt, ac per hoc aeternae, ac semper eodem modo sese habentes: cum, ut interpretatur S. Thomas, in re nihil aliud sint, quam ipsa divina essentia, ut participabilis & imitabilis pluribus & pluribus infinitum modis.

Prob. 3. ex S. Thoma hic q. 14. a. 3. in O. ubi loquens de creaturis non solum possibilibus, sed etiam aliquando existentibus, duplicem tantum eas cognoscendi modum agnoscit: unum scilicet, quo res in se ipsa cognoscitur per propriam speciem ipsi adequatam, hoc est, ipsam non excedentem; alterum verò, quo res cognoscitur in alio prius cognito, quocumque tandem modo illud aliud, ut cognitum, sit ratio ipsam cognoscendi. Dupliciter, inquit, aliquid cognoscitur, uno modo in se ipso, alio modo in altero. In se ipso quidem cognoscitur aliquid, quando cognoscitur per speciem propriam, adequatam ipsi cognoscibili: sicut cum oculus videt hominem per speciem hominis. In alio autem videtur id, quod videtur per speciem continentis, sicut cum pars videtur in toto per speciem totius, vel cum homo videtur in speculo per speciem speculi, vel quocumque alio modo contingat aliquid in alio videri.

Ex his autem duo concludit, 1. Deum videre se ipsum in se ipso, quia videt se ipsum per essentiam suam, tanquam per speciem propriam, adequatam ipsi cognoscibili, quatenus essentia divina respectu sui ipsius,

ipsius, excellenti quodam modo, & seclusis imperfectionibus omnibus, vices agit propriae speciei impressae, ipsi adaequatae, se ipsam per summam suam intelligibilitatem, & cum intellectu divino conjunctione. exhibendo perfectissimè videndam, & comprehendendam. 2. Deum omnia alia à se, sive possibilia, sive existentia, videre in se ipso; cum enim repugnet eum videre alia à se in se ipsis, hoc est, per proprias species impressas, adaequatas ipsis cognoscibilibus; talium enim specierum collectio locum habere non potest in Deo; superest, ut videat omnia alia à se in sua essentia, seu per suam essentiam, quae, cum omnes omnino perfectiones omnium entium creabilium secundum modum excellentem contineat, non potest non continere in se secundum modum excellentem, similitudinem omnium entium creabilium, sicut species totius continet virtualiter speciem partium, & species actus perfecti speciem actuum imperfectorum, vel species speculi speciem hominis, qui videtur in speculo. Unde sicut homo videtur in speculo viso, & sicut pars vel actus imperfectus cognoscitur in toto vel actu perfecto cognito; ita creaturae omnes, tam possibiles, quam aliquando existentes, non possunt à Deo non perfectè secundum esse proprium, sive possibile, sive actuale & exercitum, intelligi in essentia divina, perfectè & comprehensivè intellecta, tanquam in perfectissima & excellentissima rerum omnium imagine, & similitudine. Unde sicut modo explicato respectu sui ipsius vices agit speciei impressae, sibi adaequatae, ita & perfectè atque comprehensivè cognita, respectu omnium aliorum intelligibilium fungitur munere propriarum specierum impressarum, ipsis intelligibilibus adaequatarum, per quas ab intellectu creato in se ipsis possunt intelligi. Sic igitur, inquit S. Doctor, sciendum est, quod Deus se ipsum videt in se ipso, quia se ipsum videt per essentiam suam. Alia autem à se videt, non in ipsis, sed in se ipso, in quantum essentia sua continet similitudinem aliorum ab ipso.

Prob. 3. Ratione. Si intellectus divinus haberet species impressas omnium creaturarum existentium, illarum repraesentativas secundum esse actuale & exercitum, certè cognoscere posset, & cognosceret per ejusmodi species creaturas omnes existentes, & quidem ut existentes pro ea temporis differentia, pro qua existunt. Tunc enim ad hanc cognitionem nihil ei deeret necessarium. Atqui intellectus divinus in essentia divina, ipsi per summam identitatem conjunctissima, habet æquivalenter & eminenter species impressas omnium creaturarum existentium, illarum secundum esse actuale & exercitum repraesentativas. Ergo intellectus divinus creaturas omnes existentes, & quidem ut existentes pro ea temporis differentia, pro qua existunt, cognoscere potest, & cognoscit per divinam essentiam, & quidem ut ratione prius cognitam: non enim videtur essentia divina aliter causalitatem & munus specierum impressarum absque imperfectione supplere posse respectu intellectus divini.

Prob. min. Nam essentiam divinam speciebus impressis rerum existentium, & illarum secundum esse actuale & exercitum repraesentativis æquivalere, eaque eminenter continere, est perfectio magna, nec exclusiva alterius melioris, vel aequalis, proindeque est perfectio simpliciter simplex. Atqui essentia divina complectitur omnes perfectiones simpliciter simplices; cum sit essentia Entis, quo nihil melius esse aut cogitari potest. Ergo, &c.

Dices. Essentia divina cum creaturis existentibus, qua existentibus, non est necessariò connexa: posset enim esse sine creaturis existentibus. Ergo non potest esse intellectui divino ratio cognoscendi creaturas existentes, quae existentes: nam non potest esse intellectui divino per modum objecti cogniti ratio cognoscendi, nisi ea, quibuscum sic connexa est, ut sine illis non possit esse, R. n. conseq. Sicut enim ex adversariis intellectus divinus ex se indifferens est extra omnem hypothese ad intelligendas vel non intelligendas creaturas ut existentes, & tamen ex hypothese quod existant, non potest non intelligere illas ut existentes, quia ex

se summè determinatus est ad intelligendum omne intelligibile omni modo, quo intelligibile est; ita essentia divina, licet extra omnem hypothese ex se indifferens ad repraesentandas intellectui divino, vel non repraesentandas creaturas ut existentes, non potest, ex hypothese quod existant, illas ut existentes non repraesentare intellectui divino, quia ex se summè determinata est ad repraesentandum intellectui, eam perfectè cognoscenti, omne intelligibile omni modo, quo repraesentari potest. Unde licet essentia divina non sit necessariò connexa cum creaturis existentibus, & ita posset esse, etiam si nullae creaturae existerent, proindeque nullas creaturas ut existentes repraesentaret; non potest tamen illas non repraesentare ut existentes, ex hypothese quod existant: sicut intellectus divinus non potest non intelligere creaturas ut existentes, supposito quod existant, licet non sit necessariò connexa cum creaturis existentibus, & ita adhuc esset, etiam si nullae existerent, & sic nullas ut existentes intelligeret.

Confirm. Quod essentia divina, ut cognita, possit repraesentare, & ex se sit summè completa & determinata ad repraesentandum omne intelligibile, omni modo quo repraesentari potest, hoc est, ad repraesentandum ut possibile, quod est possibile, ut existens, quod existit, &c. tam est perfectio simpliciter simplex, quam quod intellectus divinus possit intelligere, & ex se sit summè completus & determinatus ad intelligendum omne intelligibile omni modo quo intelligi potest, hoc est, ad intelligendum ut possibile, quod est possibile, ut existens, quod existit, &c. Atqui hoc, nempe quod intellectus possit, &c. est perfectio simpliciter simplex, ut docent ipsimet adversarii. Ergo & illud, nempe quod essentia divina, ut cognita, possit repraesentare, &c. est etiam perfectio simpliciter simplex. Ergo tam essentia, ut cognita, habet ut possit repraesentare, &c. quam intellectus divinus, secundum adversarios, habet ut possit intelligere, &c. Et consequenter essentia divina tanta necessitate repraesentat creaturas ut existentes, ex hypothese quod existant, quanta intellectus divinus ex eadem hypothese intelligit illas existere. Illam autem perfectionem habet essentia divina, saltem quā in se secundum modum quandam excellentem continet omnes omnino species impressas possibiles, rerum quocumque modo repraesentativas: sic enim continet omnia omnino entia possibilia. Unde fit, ut essentia divina sit perfectissima quaedam & excellentissima rerum omnium similitudo, illarum, ut sunt, repraesentativa, proindeque illas repraesentans ut possibiles tantum, si sunt tantum possibiles, ut existentes pro tali temporis differentia, si pro tali differentia temporis existunt, ut praeteritas vel futuras pro eo tempore, pro quo praeteritae vel futurae sunt.

Prob. 4. Essentia divina, cognita ut potentia productiva & idea objectiva creaturarum, applicata & determinata per decretum divinum ad illarum productionem, potest esse, & est intellectui divino ratio perfectè cognoscendi illas secundum esse proprium, & quidem ut actuale & exercitum. Ergo Deus videt existentia omnia, & quidem ut existentia, in se ipso, ut medio ratione prius viso. *Prob. ant.* Nam 1. essentia divina cognita ut potentia productiva, & idea objectiva creaturarum, distinctissimè repraesentat intellectui divino omnes illarum rationes, & consequenter totum esse proprium illarum. 2. Cognita ut applicata & determinata ad illarum productionem, summè certificat intellectum divinum de realitate & actualitate illarum. Ergo essentia divina cognita ut causa productiva & idea objectiva creaturarum, applicata ac determinata ad illarum productionem, repraesentat illas intellectui divino secundum esse proprium ut actuale & exercitum.

Porro ex dictis evidenter consequitur Deum etiam praeterita & futura videre in se ipso, ut medio ratione prius viso. Nam hoc ipso quod essentia divina cognita, est ab aeterno & pro aeterno intellectui divino ratio cognoscendi creaturam aliquam secundum esse proprium

prium ut actuale & exercitum pro tali differentia temporis, & non pro alia, non potest non esse simul & indivisibiliter ab aeterno & pro aeterno intellectui divina ratio creaturam illam cognoscendi ut futuram pro tempore, pro quo nondum est, ut praesentem pro tempore, pro quo est, ut praeteritam pro tempore, pro quo non est amplius. Haec autem dicta à nobis, ut probaremus Deum in se ut medio ratione prius vilo videre praeterita, praesentia & futura, de iis saltem quae à solo Deo in produci & conservari dependent, imò & de iis quae etiam dependent à causis secundis, sed naturaliter agentibus sive impedibiliter sive inimpedibiliter, intelligenda esse, non est difficultas. Superest ut agamus de ceteris, quae, ut sint, dependent à creatura rationali, se ipsam liberè determinante ad eorum productionem.

ARTICULUS IV.

Utrum Deus in aliquo medio ratione prius cognoscit actus liberos creaturæ rationalis aliquando existituros.

RESPONSIO I.

DEUS non cognoscit actus creaturæ rationalis, liberè futuros, in ipsa creatura rationali, considerata in actu primo, sive remoto, sive etiam proximo.

Prob. Nam causa, quantumvis cognita ut causa, non potest esse ratio cognoscendi certò, nisi eos effectus, quibuscum necessariam habet connexionem: sicut principium, quantumvis cognitum ut principium, non potest esse ratio cognoscendi certò, nisi eas conclusiones, quibuscum necessariò connexionem est. Atqui creaturæ rationalis actus primus, sive remotus, hoc est, virtus agendi, sive proximus, hoc est, virtus agendi cum omnibus adjunctis & praequisitis ad agendum, non habet necessariam connexionem cum actu secundo creaturæ rationalis liberè futuro: actus enim primus creaturæ rationalis, sive remotus, sive etiam proximus, relata ad actum secundum liberè futurum, est planè indifferens ad opposita. Ergo actus primus creaturæ rationalis, sive remotus, sive etiam proximus, quantumvis cognitus, non potest esse Deo ratio cognoscendi certò actum secundum creaturæ rationalis liberè futurum. Ergo, quod idem est, Deus non potest certò cognoscere actus creaturæ rationalis liberè futuros in ipsa creatura rationali considerata secundum actum primum, sive remotum, sive etiam proximum, & consequenter nullo modo cognoscit actus creaturæ rationalis liberè futuros in ipsa creatura rationali considerata secundum actum primum, sive remotum, sive etiam proximum. Nam si aliquo modo cognosceret, cum non possit certò cognoscere, cognosceret tantum conjecturaliter. At cognitio conjecturalis, ut potè errori obnoxia, repugnat Deo. Propter eandem rationem Deus non cognoscit actus creaturæ rationalis liberè futuros in sua omnipotentia, quantumvis perfectè & comprehensivè cognita.

RESPONSIO II.

Deus non cognoscit in suis decretis actus naturales creaturæ rationalis liberè futuros: at cognoscit supernaturales.

Prob. 1. pars. Nam decreta divina, ut hic supponitur, respectu actuum naturalium creaturæ rationalis, sunt disjunctiva, quibus scilicet creaturæ rationali, quantum ad actus liberos, omnipotentia divina velut per modum habitus applicatur ad hunc vel illum actum disjunctivè. Unde decretum disjunctivum non magis importat futurationem unius actus, quam alterius, sed aequaliter utrumque actum respicit. Ergo decretum disjunctivum non potest esse Deo ratio cognoscendi hunc actum ut futurum, potius quam alterum. Ergo, &c.

Prob. 2. pars. Nam decreta divina, ut etiam hic supponitur, sunt praedeterminativa respectu actuum supernaturalium creaturæ rationalis, hoc est, decreta, quibus

Deus vult absolutè & efficaciter, ut creatura rationalis tales actus eliciat, & liberè eliciat in tempore: unde vi horum decretorum Deus determinatus est ad danda in tempore creaturæ rationali auxilia gratiae, quibuscum per infallibilem scientiam futuribilem, praescit creaturam rationalem tales actus elicitorum esse. Atqui ejusmodi decreta habent necessariam connexionem cum praedeterminatis actibus creaturæ rationalis ut futuris, & liberè futuris. Nam Deum velle absolutè & efficaciter, ut aliquid fiat & tali modo fiat, & tamen illud non fieri, vel non eo modo fieri, quo Deus vult, absolutè repugnat. Ergo decreta divina possunt esse Deo ratio cognoscendi actus supernaturales creaturæ rationalis liberè futuros. Ergo Deus re ipsa hos actus cognoscit in suis decretis.

RESPONSIO III.

Deus actus omnes creaturæ rationalis, tam naturales, quam supernaturales, liberè futuros cognoscit in essentia sua, ut perfectissima similitudine omnium intelligibilium, secundum esse proprium, quod habent, sive possibile tantum, sive etiam actuale & exercitum, pro quacumque temporis differentia habeant.

Prob. Nam Deus in essentia sua, ut perfectè & comprehensivè cognita, perfectissimè comprehendit quamlibet creaturam rationalem existentem. Atqui ad hanc perfectissimam creaturæ rationalis existentis comprehensionem requiritur ut cognoscatur clarè secundum omnes rationes suas intrinsecas, & consequenter non solum secundum id omne quod potest sive necessariò sive liberè facere, sed etiam secundum id omne quod re ipsa sive necessariò sive liberè factura est pro quacumque differentia temporis; imò & secundum id omne quod factura esset in quacumque hypothese possibili, ut suo loco ostenditur. Ergo Deus in essentia sua, ut perfectè & comprehensivè cognita, clarè cognoscit quamlibet creaturam rationalem existentem, non solum secundum id omne, quod potest sive necessariò sive liberè facere, sed etiam secundum id omne, quod re ipsa sive necessariò sive liberè factura est pro quacumque differentia temporis. Quod est, Deum in sua essentia cognoscere omnes omnino actus creaturæ rationalis etiam liberè futuros.

Prob. 1. maj. Nam Deum in essentia sua, ut perfectè & comprehensivè cognita, posse perfectissimè comprehendere omnia alia à se, sive, quod idem est, essentiam divinam, ut perfectè & comprehensivè cognitam, posse omnia alia à se sufficienter exhibere intellectui divino ad perfectissimam eorum comprehensionem, est perfectio magna, & melior ipsa, quam non ipsa. Ergo non est neganda essentia divina. Et verò sicut intellectus divinus est simpliciter infinitus in representando per modum potentiae vitalis, ita & essentia divina est simpliciter infinita in representando per modum objecti: non enim minus valet essentia divina ad representandum per modum objecti, quam intellectus divinus ad representandum per modum potentiae vitalis. Atqui essentia divina non est simpliciter infinita in representando per modum objecti, si perfectè & comprehensivè cognita non repraesentat intellectui divino omnia alia à se, quantum oportet ad perfectissimam eorum comprehensionem: sicut intellectus divinus non esset simpliciter infinitus in representando per modum potentiae vitalis, si non omnia alia à se perfectissimè comprehenderet. Ergo essentia divina, perfectè & comprehensivè cognita, repraesentat intellectui divino omnia alia à se, quantum oportet ad perfectissimam eorum comprehensionem.

Prob. 2. min. Nam 1. ut ait S. Thomas hic q. 12. art. 7. in O. illud comprehenditur, quod perfectè cognoscitur: perfectè autem cognoscitur, quod tantum cognoscitur, quantum est cognoscibile. Atqui creatura rationalis non cognoscitur, quantum est cognoscibilis, si non cognoscitur etiam quantum ad ea omnia, quae liberè actura est pro quacumque differentia temporis: est enim etiam quantum ad haec omnia cognoscibilis. Ergo, &c. 2. Creatura rationalis existens non comprehenditur, nisi perfectè cognoscatur virtus ejus. Atqui virtus crea-

ture